

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I OSNOVANOSTI SLUČAJA

Datum usvajanja: 26. mart 2021. god.

Slučaj br. 2016-21

Milanka Čitlučanin

protiv

EULEX-a

Komisija za razmatranje ljudskih prava je na zasedanju 26. marta 2021. godine u sledećem sastavu:

G. Guénaél METTRAUX, predsedavajući član
Gđa Anna BEDNAREK, član
Gđa Anna AUTIO, član

Uz asistenciju:
G. Ronald Hooghiemstra, pravni službenik

Uzevši u razmatranje gore pomenutu žalbu, predstavljenu u skladu sa Zajedničkom Akcijom Saveta 2008/124/CFSP koja datira od 04. februara 2008. godine, EULEX-ovim Konceptom odgovornosti koji datira od 29. oktobra 2009. god. o osnivanju Komisije za razmatranje ljudskih prava i Pravilnika o radu Komisije prema poslednjim izmenama od 11. decembra 2019. godine

Nakon razmatranja elektronskim putem shodno pravila 13(3) Pravilnika o radu Komisije, odlučuje kao što sledi:

I. POSTUPAK PRED KOMISIJOM

1. Žalba u ovom slučaju je registrovana 30. juna 2016. godine.
2. Dopisom od 1. jula 2016. godine, Komisija je obavestila Misiju vladavine prava Evropske Unije na Kosovu, EULEX Kosovo (čitaj „Misija“) da je ovaj slučaj registrovan.
3. Dana 3. oktobra 2016. godine, žalilac je podnela određen broj naknadnih dokumenata.
4. Dana 20. septembra 2017. godine, komisija je poslala zahtev za naknadne informacije preko predstavnika srpskih porodica Resursnog Centra za nestala lica (RCNL), ne-

vladinu organizaciju koja se nalazi u Prištini. Nisu primljene nikakve naknadne informacije u vezi sa ovim slučajem u toj fazi.

5. Dana 08. decembra 2017. godine, komisija je prosledila Izjavu sa činjenicama i pitanjima Šefici Misije (čitaj: ŠM), EULEX-a na Kosovu, pozivajući Misiju da podnese svoje odgovore i zapažanja pisanim putem o pritužbama ne kasnije od 26. januara 2018. godine.
6. Pismom 19. januara 2019. godine, od Misije je još jednom zatraženo da dostavi odgovore na pitanja koja su upućena do 16. februara 2019. godine.
7. 31. januara 2019. godine, žalilac je zamoljena da dostavi potpisanu kopiju žalbenog obrasca. Ista je dostavljena 11. februara 2019. godine.
8. Pisanim putem je 08. aprila 2019. godine, od Misije ponovo zatraženo da dostavi svoje odgovore na postavljena pitanja što je pre moguće.
9. Dana 20. juna 2019. godine, žalilac je obaveštena da je Komisija još uvek u postupku ispitivanja njenog slučaja.
10. Dana 26. februara 2020. godine, duže od dve godine nakon što je prvi put bio upitan, ŠM je dostavio svoja zapažanja o prihvatljivosti žalbe.
11. Dana 4. marta 2020. godine, pismo od ŠM-a je prosleđeno informisanja radi žalioocu, kojoj je dat rok do 4. aprila 2020. godine da podnese bilo koje naknadne komentare kao odgovor na to pismo. Žalilac nije dostavila nikakav odgovor.
12. Pismom od 18. septembra 2020. godine, Komisija je obavestila Misiju da je, da bi ubrzala postupak, Komisija nameravala da se istovremeno bavi pitanjima prihvatljivosti i osnovanosti u jednoj odluci. U tom cilju, Komisija je pozvala Misiju da dostavi svoja zapažanja o osnovanosti u onim slučajevima za koje je već dala svoje komentare o prihvatljivosti.
13. Dana 11. decembra 2020. godine, Misija je dostavila naknadne komentare o osnovanosti žalbe.
14. Dana 17. decembra 2020. godine, komentari Misije o osnovanosti prosleđeni su žalioocu koja je pozvana da dostavi svoje komentare o osnovanosti slučaja, ukoliko ih ima, najkasnije do 31. januara 2021. godine.
15. Zbog nepredviđenih komplikacija u vezi sa dostavom poštanskih komunikacija, Komisija je odlučila da produži rok podnosiocu žalbe da dostavi komentare o osnovanosti slučaja. Dopisom od 11. februara 2021. godine podnosilac žalbe je obavešten da je rok produžen do 19. marta 2021. godine. Nisu primljeni naknadni podnesci u ovom slučaju.

II. ČINJENICE

16. Činjenice koje su predstavljene u žalbi mogu se ukratko opisati kao što sledi. Dana 21. oktobra 1999. godine, brat podnosioca žalbe, Milorad Daničić, zajedno sa nekoliko kolega, putovao je autobusom od svoje kuće u Leposaviću, do posla u industrijskom kompleksu Trepča na južnoj strani Mitrovice kako bi podigao svoju platu.
17. Očigledno je da je Milorad Daničić ušao u svoju kancelariju da pokupi nešto dok su njegove kolege ulazile u autobus kako bi ih prevezli kući. Navodno je grupa kosovskih

Albanaca preteći prišla autobusu i autobus je krenuo, ostavivši za sobom Milorada Daničića i još neke druge kolege. Grupa kolega uspjela je da se vrati kući, ali za Milorada Daničića više se nije čulo niti je više viđen.

18. Žalilac je prijavila nestanak svog brata Međunarodnom komitetu crvenog krsta (MKCK) u Beogradu, gde je i otvoren zahtev za traženje.
19. Dana 23. novembra 1999. godine, Regionalna istražna jedinica za Mitrovicu pri Misiji privremene uprave Ujedinjenih Nacija na Kosovu (UNMIK) pokrenula je krivični slučaj, a 25. novembra 1999. godine, UNMIK-ova jedinica za nestala lica - JNL otvorila je predmetni spis nestalih osoba.
20. Podnosilac žalbe je 24. aprila 2000. godine dala izjavu svedoku istražnom sudiji „Opštinskog suda Kosovska Mitrovica“ Republike Srbije, u krivičnom postupku protiv treće strane. U svojoj izjavi podnosilac žalbe navodi da je imala informacije da je njen brat bio držan u ilegalnom zatvoru u selu Likovac/Likovc. O ovome je obavestila Misiju Organizacije za evropsku bezbednost i saradnju (OSCE) na Kosovu. Naime, OSCE je istražio ovaj navod, ali na tom mestu nije pronašao tragove Milorada Daničića.
21. Navodno je UNMIK-ova Jedinica za ratne zločine - JRZ takođe imala informacije da je Milorad Daničić bio u pritvoru nekoliko dana nakon njegovog nestanka, ali nije bila u mogućnosti da potvrdi tu informaciju.
22. Arhiva Instituta za sudsku medicinu (ISM), koji deluje pri kosovskom Ministarstvu pravde, uz podršku Misije, sadrži obrazac za identifikaciju žrtava za Milorada Daničića.

III. ŽALBA I STANOVIŠTE

23. Podnosilac žalbe navodi da nikada nije sprovedena istraga o nestanku njenog brata koji je nestao u oktobru 1999. godine i za koga od tada više nikada nije ništa čula. Ona ne navodi nijedno posebno pravo za koje se pretpostavlja da je pogođeno ovim navodnim neuspehom.
24. Komisija smatra da se žalba odnosi na najmanje dva određena osnovna prava koja se ogledaju u sledećim odredbama: član 2. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (Konvencija), koji garantuje osnovno pravo osobe na život i, pod svojim proceduralnim delom, predviđa obavezu istrage slučajeva sumnjive smrti; i, član 3 Konvencije koji garantuje pravo osobe da ne bude podvrgnuta mučenju ili nečovečnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju.
25. Pored toga, žalba bi mogla biti relevantna za pravo predviđeno u članovima 8. i 13. iste Konvencije, koji garantuju prava na porodični život i pristup efikasnom pravnom leku svakome čija su prava i slobode predviđena Konvencijom navodno prekršena.
26. Ista prava su zaštićena određenim brojem drugih međunarodnih sporazuma, uključujući i Međunarodni sporazum o civilnim i političkim pravima. Ova prava čine deo ključnog skupa osnovnih ljudskih prava koja su zagarantovana svima kao stvar međunarodnog zakona.
27. Imajući u vidu blisku rodbinsku povezanost između primarne žrtve - Milorada Daničića – i podnosioca žalbe – Milanke Čitlučanin (sestre Milorada Daničića) – Komisija je uverena da se podnosilac žalbe može smatrati sekundarnom žrtvom navodnih kršenja prava i da je, kao takva, potencijalna žrtva u skladu sa pravilom 25 (1) Pravilnika o radu Komisije.

IV. PODNESCI OD STRANE STRANAKA POVODOM PRIHVATLJIVOSTI

Podnosilac žalbe

28. Kao što je gore ukratko opisano, podnosilac žalbe navodi da je, u sprovođenju izvršnog mandata, EULEX Kosovo trebalo da istraži nestanak i ubistvo njenog brata i da to nije učinio, kršeći kako njena osnovna prava tako i osnovna prava njenog brata.

Šef Misije („ŠM“)

29. U svojim podnescima od 26. februara 2020. godine, Šef Misije je dostavio sledeće. U vezi sa upoznatošću Misije sa ovim slučajem, Šef Misije je naveo da unutar okvira rada prenosa predmeta i predmetnih spisa od UNMIK-a na Misiju, misija je bila upoznata sa postojanjem ovog slučaja. Šef Misije je izjavio da je EULEX-ova Jedinica za istragu ratnih zločina (JIRZ) primila „primila je samo nekoliko dokumenata koji se donose na nestanak Milorada Daničića“. Oni obuhvataju Izveštaj o istrazi *Ante mortem* Jedinice UNMIK-a za ratne zločine – Odsek za nestala lica i engleski prevod zapisnika sa saslušanja održanog 24. aprila 2000. godine pred istražnim sudijom na Opštinskom sudu u Kosovskoj Mitrovici, na kojem je podnosilac žalbe bio u svojstvu svedoka. Misija dodaje da EULEX „nema saznanja o tome gde se nalazi original zapisnika“.
30. U UNMIK-ovom *Izveštaju o istrazi ante mortem* navodi se da je nestanak g. Daničića prijavljen MKCK u Beogradu; da je UNMIK-ova Regionalna Jedinica za istragu u Mitrovici otvorila dosije za nestalo lice dva dana kasnije, 25. novembra 1999. godine; da je osoblje UNMIK-a stupilo u kontakt sa podnosiocem žalbe iako ona nije mogla da im pruži naknadne informacije; i da je sadržao ime pojedinca koji je bio vlasnik imovine u kojoj je g. Daničić navodno držan, mada UNMIK nije mogao da pronađe tu osobu. Zaključak izveštaja bio je da ovaj predmet treba da ostane ‘otvoren i neaktivan’.
31. Arhiva Instituta za sudsku medicinu - ISM, sadržala je kopiju jednog *OEBS-ovog* dokumenta koji je bio označen kao “poverljiv”.
32. U trenutku primopredaje predmeta i predmetnih spisa na EULEX, predmet Milorada Daničića je bio sadržan u bazi podataka UNMIK-ove Jedinice za nestala lica.
33. Misija je jasno stavila do znanja da je UNMIK u periodu od aprila do decembra 2008. godine prenosio dokumente koji se odnose na ovaj slučaj zajedno sa velikim brojem sličnih predmetnih spisa. Misija je takođe pružila detaljno objašnjenje procesa evidentiranja, čuvanja i kategorizacije spisa predmeta primljenih od UNMIK-a. Misija ne pojašnjava kako je ovaj proces uticao na rukovanje ovim slučajem. Međutim, ukazuje na brojne nedostatke koji utiču na način na koji je UNMIK organizovao i registrovao svoje slučajeve. Kao rezultat toga, Misija je morala da izvrši nekoliko pregleda nad tim podacima. Takođe se ističe da su određeni slučajevi prosleđivani Okružnom tužilaštvu i da je JIRZ dala prioritet pregledu takozvanih „dosijea ratnih zločina“ nad „spisima nestalih osoba“.
34. Na pitanje koje korake je Misija preduzela da istraži slučajeve prisilnog nestanka koji datiraju još od sukoba na Kosovu (ili njegovih neposrednih posledica), Misija daje detaljan prikaz određenih koraka koje je preduzela u tom pogledu. Misija kratko odgovara da je „indirektno [istraživala] i procesuirala slučajeve prisilnih nestanaka u okviru predmeta ratnih zločina“.
35. Što se tiče ovog konkretno slučaja, Misija je izjavila da

„izgleda da EULEX nije istražio ovaj nestanak zbog nedostatka očiglednih istražnih tragova i zbog potrebe za prioritizacijom predmeta u kojima su dokazi bili sadržajni.“

36. Misija nije odgovorila na pitanje komisije u vezi sa naporima da kontaktira druge institucije (npr. ESCE; UNMIK; MKCK; srpske vlasti) kako bi pribavila informacije u vezi sa tim slučajem.
37. Upitana da li zna za bilo koji drugi organ koji istražuje ovaj slučaj, Misija je pozvala podnosioca žalbe da ovo pitanje uputi nadležnim kosovskim institucijama. Komisija ovde primećuje da pitanje nije bilo podnosioca žalbe, već pitanje Komisije. Komisija dalje primećuje da propust Misije da odgovori mora da znači da Misija nema saznanja o ovome.
38. Upitana da li su rođaci nestalih bili obavešteni i uključeni u bilo kom trenutku, Misija odgovara da je podnosilac žalbe pružio informacije raznim organizacijama, ali ne i EULEX-u. Ovaj podnesak ne daje odgovor na pitanje komisije. Iz ovoga Komisija zaključuje da Misija nije tražila da kontaktira bilo koga od rođaka nestale osobe. Zapisnik takođe ne sugerise da je bilo kome od njih pružila informacije u vezi sa sudbinom g. Daničića.
39. Misija je takođe priznala da nikada nije ispitala nijednog svedoka ili potencijalnog osumnjičenog u vezi sa ovim slučajem.
40. Što se tiče pitanja komisije da li je Misija prekršila prava podnosioca žalbe prema članovima 2. ili 3. Evropske konvencije o ljudskim pravima, Misija je odgovorila da po njenom mišljenju nije došlo do takvog kršenja. Misija je konkretno navela:

„EULEX ne osporava da podnosilac žalbe ima pravo da zna šta se dogodilo njegovom bratu i da ovaj predmet pokreće pitanja iz Konvencije. Međutim, smatra da se prilikom ocene postupanja EULEX-a u smislu proceduralnog dela člana 2. i člana 3. Konvencije u vezi sa ovim konkretnim nestankom, ne može zanemariti veličina izazova koje je predstavljao veoma visoki broj krivičnih dela, kao i kontekst i okolnosti u kojima je Misija pozvana da sprovedi svoj mandat.“

Na osnovu toga Misija poziva Komisiju da proceni njene postupke na jedan realističan i proporcionalan način.

41. Misija je dodala da „[priroda] sveukupnih okolnosti pod kojima je EULEX bio pozvan da sprovede svoj mandat zahtevala je davanje prioriteta jednim slučajevima u odnosu na druge“. Dodala je:

„Suočena sa ograničenim raspoloživim resursima, kao i kratkim vremenskim rokom svog mandata (od njegovog pokretanja 2008. godine, mandat EULEX-a se produžavao svake dve godine), Misija je bila primorana da brzo donosi teške odluke kako bi se izbegao totalni zastoj. Misija je verovala da je prvobitna kvalifikacija navodnih krivičnih dela od strane UNMIK-a morala biti pravilna i odlučila je da pregledu i ispitivanju oko 1200 dosijea predmeta koje je UNMIK već označio kao "ratne zločine" da prioritet nad takozvanim 'predmetima nestalih lica'. U okviru kategorije 'ratnih zločina' identifikovala je one predmete koji su izgledali obećavajuće u pogledu ishoda istrage i odbacila ostale predmete. EULEX nije uložio sistematične napore na pronalaženju svih mogućih dosijea, delova dosijea ili dokumente koje su možda posedovale druge organizacije, već se usredsredio na materijal koji je dobio od UNMIK-a. Kao što je gore objašnjeno, tužioci EULEX-

a smatrali su da se treba usredsrediti na navodna krivična dela počinjena tokom oružanog sukoba, a posle-konfliktne slučajeve prepustiti osnovnim tužilaštvima.“

42. Misija je dalje izjavila:

„Misija priznaje da su njene policijske i tužilačke jedinice mogle uložiti više napora na informisanju žrtava i šire javnosti o svojim strategijama i pristupima, kako bi adekvatnije upravljala očekivanjima i bila transparentniji. Međutim, mišljenja je da bi bilo jednostavno neproporcionalno očekivati da je Misija mogla istražiti sva ubistva i nestanke u isto vreme, i da redovno obaveštava sve članove porodice o toku istrage. Stoga, u ovom predmetu i uzevši u obzir osnove prepreke koje su izložene, Misija ne smatra da su prava podnosioca žalbe prekršena.“

43. Na kraju, Misija je izjavila sledeće:

„EULEX želi da naglasi da u skladu sa svojim rekonfigurisanim mandatom Misija zadržava izvršni kapacitet za pružanje podrške kosovskom ISM-u. Ako se pojave nove verodostojne informacije, Misija je spremna da podrži kosovske institucije u bilo kakvim dodatnim operacijama radi pronalaženja g. Milorada Daničića i drugih nestalih lica.“

V. PROCENA KOMISIJE U VEZI PRIHVATLJIVOSTI SLUČAJA

44. U stvari, Misija ne osporava prihvatljivost ovog slučaja i prima k znanju činjenicu da je Komisija u prošlosti proglasila slučajeve slične prirode prihvatljivim.

45. Komisija zaista jeste uverena da su svi uslovi prihvatljivosti ispunjeni u vezi sa ovim slučajem.

VI. PODNESCI OD STRANE STRANAKA U VEZI OSNOVANOSTI SLUČAJA

Podnosilac žalbe

46. Kao što je gore napomenuto, podnosilac žalbe navodi da je, u sprovođenju izvršnog mandata, EULEX Kosovo trebalo da istraži nestanak i ubistvo njenog brata i da to nije učinio, kršeći kako njena osnovna prava tako i osnovna prava njenog brata. U ranijem tekstu Komisija je konstatovala da se ova žalba treba razmatrati u smislu značenja članova 2 (proceduralni deo), 3, 8 i 13 Evropske Konvencije o ljudskim pravima.

Šef Misije („ŠM“)

47. Dopisom od 11. decembra 2020. godine, Šef Misije je naveo da „nema potrebe“ za naknadnim podnescima povodom osnovanosti ovog slučaja i izjavio je da „Misija ne smatra da su prava podnosioca žalbe prekršena“.

48. Međutim, Misija je dala niz generičkih podnesaka u vezi sa nekim praktičnim izazovima povezanim sa istragom ove vrste slučajeva i priznala da je upravljanje UNMIK-ovim predmetnim spisima izazvalo probleme.

Podnesci u odgovoru

49. Dana 17. decembra 2020. godine, podnesci koje je Misija dostavila o osnovanosti slučaja prosleđeni su podnosiocu žalbe koja je bila pozvana da podnese svoje komentare, ukoliko ih ima, o osnovanosti slučaja do 31. januara 2021. godine.
50. Zbog nepredviđenih komplikacija sa dostavom putem pošte, dana 1. februara 2021. godine, Komisija je odlučila da produži rok žalioцу za podnošenje komentara o osnovanosti slučaja do 26. februara 2021. godine. Nisu primljeni dalji podnesci.

VII. PROCENA KOMISIJE O OSNOVANOSTI OVOG SLUČAJA

Opšta razmatranja

51. Od Misije se zahtevalo da izvršava svoje izvršne odgovornosti na način koji je u skladu sa relevantnim standardima ljudskih prava. To je, između ostalog, podrazumevalo da će istraživati slučajeve u okviru svoje pravne nadležnosti što uključuje kršenje prava zagarantovanih članovima 2 i 3 Evropske konvencije o ljudskim pravima. U vezi sa relevantnim pravnim standardima koji se primenjuju, videti: KRLJP, Napomena o praksi rada o dužnosti da se straže navodi o kršenju prava, pp. 3-5 (i navedena praksa rada); i *Sadiku-Syla protiv EULEX-a*, 2014-34, Odluka i nalazi, 19. oktobar 2016. god, par. 36; *D.W., E.V., F.U., G.T., Zlata Veselinović, H.S., I.R. protiv EULEX-a*, 2014-11 do 2014-17, Odluka o prihvatljivosti, 30. septembar 2015. god., par. 88; *Sadiku-Syla protiv EULEX-a*, 2014-34, Odluka o prihvatljivosti, 29. septembar 2015. god., par. 58. Videti takođe ESLJP: *Nachova i ostali protiv Bugarske*, Žalbe br. 43577/98 i 43579/98, Presuda od 6. jula 2005.god., par. 110; *Hugh Jordan protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, Žalba br. 24746/94, Presuda 4. maj 2001. god., par. 105; *McCann i ostali protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, Presuda od 27. septembra 1995. god., Serije A br. 324, par. 161; *Assenov i ostali protiv Bugarske*, Presuda od 28. oktobra 1998. god., Izveštaji o presudama i odlukama 1998-VIII, par. 102.
52. Takođe je zahtevala od Misije da adekvatno obaveštava rođake nestalih o svojim naporima da istraži ovaj slučaj. KRLJP, Napomena prakse rada o dužnosti da se istraže navodi o kršenju prava, pp. 28-30 (i navedena praksa rada); i *L.O. protiv EULEX-a*, 2014-32, Odluka i nalazi, 11. novembar 2015. god., par. 61-63; *U.F. protiv EULEX-a*, 2016-12, Odluka i nalazi, 12. februar 2020. god., par. 97; *Milijana Avramović protiv EULEX-a*, Odluka i nalazi, slučaj br. 2016-17, 4. jun 2019. god., par. 55; *S.H. protiv EULEX-a*, Odluka i nalazi, slučaj br. 2016-28, 11. septembar 2019. god., par. 66; *Desanka i Zoran Stanišić protiv EULEX-a*, 2012-22, 11. novembar 2015. god., par. 66; videti takođe *Ahmet Özkan i ostali protiv Turske*, Žalba br. 21689/93, ESLJP Presuda od 6. aprila 2004. god., par. 311-314; *Isayeva protiv Rusije*, Žalba br. 57950/00, ESLJP Presuda od 24. februara 2005. god. par. 211-214; *Al-Skeini i ostali protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, Žalba br. 55721/07, ESLJP Presuda od 7. jula 2011. god., par. 167).
53. Ovaj slučaj, kao i drugi slučajevi prisilnog nestanka/nestalih osoba, spadaju u opseg tih nadležnosti i odgovornosti.
54. Misija iznosi niz argumenata kako bi pokušala da objasni svoj propust da istraži ovaj slučaj (i druge slične slučajeve) i da rođake nestale osobe u ovom slučaju prikladno informiše.
55. Komisija konstatuje da su mnogi i većina tih argumenata već izneti i odbijeni u ranijim slučajevima iste vrste. Komisija će stoga ograničiti svoja razmatranja na ono što je neophodno za rešavanje ovog slučaj.

Izazovi povezani sa istragom slučajeva nestalih lica/prisilnih nestanaka

56. Šef Misije predlaže da se postupanje Misije u odnosu na pojedinačne slučajeve treba razmotriti u svetlu sveukupnog izazova, što za Misiju predstavlja istraga svih slučajeva nestalih osoba. Panel deli ovaj stav samo donekle.
57. Tačno je, kao što je Komisija u nekoliko navrata priznala, da je zadatak sa kojim se Misija suočila bio težak. Na početku svog mandata bilo je stotine slučajeva koji su se ticali ozbiljnih kršenja ljudskih prava koje je Misija trebalo da istraži. Takođe je tačno da su njihovi izvori – u ekspertizi, finansijama i kadrovski – bili ograničeni.
58. Pored toga, ove teške istrage su trebale da se sprovedu sa ograničenom podrškom od strane lokalnih vlasti i u post-konfliktnoj situaciji koja bi dovela ionako već tešku situaciju u još izazovnije. Štaviše, Misija je nasledila spise od UNMIK-a koji su veoma loše čuvani i organizovani. Ovo je od Misije zahtevalo da sprovede sopstveni, ponovljeni, pregled tih spisa. Povodom ovih poteškoća, pogledati takođe: *U.F. protiv EULEX-a*, 2016-12, Odluka i nalazi, 12. februar 2020. god., par. 60; *L.O. protiv EULEX-a*, 2014-32, 11. novembar 2015. god., par. 43-45; *A,B,C,D protiv EULEX-a*, 2012- 09 do 2012-12, 20. jun 2013. god., par. 50; *K do T protiv EULEX-a*, 2013-05 do 2013-14, 21. april 2015. god., para. 53; *Sadiku-Syla protiv EULEX-a*, 2014-34, Odluka o prihvatljivosti, 29. septembar 2015. god., par. 35-37; *D.W., E.V., F.U., G.T., Zlata Veselinović, H.S., I.R. protiv EULEX-a*, 2014-11 do 2014-17, Odluka o prihvatljivosti, 30. septembar 2015. god., par. 72-74; videti takođe *Savetodavna Komisija za ljudska prava UNMIK-a (SKLJP)* Odluka za slučajeve br. 248/09, 250/09 i 251/09, 25. april 2013. god., par. 35 i par. 70-71.
59. Tamo gde podnesak Šefa Misije nalazi svoja ograničenja zapravo predstavlja činjenicu da nedostaci i neuspesi otkriveni od strane Komisije konkretno u ovom slučaju (kao i u drugim slučajevima slične vrste a koji su predstavljeni komisiji) nisu specifični za ovaj slučaj. Umesto toga, prikazuje sistematske i sistemske nedostatke Misije, i to ove: opšti nedostatak adekvatnog planiranja za istrage i krivična gonjenja; nedostatak politike davanja prioriteta nad predmetima; nedostatak usredsređenosti na slučajeve koji uključuju ozbiljna kršenja ljudskih prava; nedostatak brzih i efikasnih istraga; opšti propust da se rođaci nestalih osoba obaveštavaju o prirodi i skupu napora misije da pronađe njihove rođake (ili njihove ostatke) i okolnosti pod kojima su nestali; nema jasne politike u slučajevima prisilnih nestanaka i nema određivanja prioriteta u odnosu na njih; oskudan broj „rešenih“ slučajeva nestalih; nerazumno oslanjanje na podatke i odlučnost UNMIK-a (vidi, npr. *Q.J. protiv EULEX-a*, 2016-23, Odluka i nalazi, 11. decembar 2020. god., par. 45-47; *Vesko Kandić protiv EULEX-a*, 2016-24, Odluka o prihvatljivosti i Odluka i nalazi, 11. decembar 2020. god., par. 80-84); sumnjive prakse tužilačkog osoblja (Vidi npr. *W. protiv EULEX-a*, 2011-07, Odluka i nalazi, 10. april 2013. god., par. 34-35; *F. i ostali protiv EULEX-a*, 2011-27, Odluka i nalazi, 5. decembar 2017. god., par. 60-63); postupci sprovedeni bez jasne pravne osnove (videti npr. *W. protiv EULEX-a*, 2011-07, Odluka i nalazi, 10. april 2013. god., par. 41-43; *G.T. protiv EULEX-a*, 2019-01, Odluka i nalazi, 11. decembar 2020. god., par. 70); neuspeh da se zatraže relevantni podaci od potencijalnih izvora informacija (npr., MKCK; Srpske vlasti; OSCE). Ovi faktori i ostali su očigledni iz slučajeva koji su dospeli pred Komisijom. Ovo nisu posledice izazova vezanih za mandat Misije ili sa nedostatkom izvora. Oni su posledica lošeg planiranja, neadekvatnog operativnog upravljanja istragama i krivičnim gonjenjima, nedostatka jasne politike davanja prioriteta među slučajevima, neuspeh da se uspostavi sistem komunikacije sa rodbinom nestalih lica i neuspeh da se postavi jasna istražna i tužilačka politika u pogledu ove vrste slučajeva. Oni su takođe pokazali nesposobnost od strane Misije da osigura da planiranje i sprovođenje njihovih aktivnosti bude skladno i uzme u obzir obaveze Misije prema ljudskim pravima.

60. Nalazi koji su gore izneti omogućiće Šefu Misije da proceni potrebu za donošenjem odgovarajućih mera za otklanjanje kršenja prava koje je Komisija utvrdila u ovom i sličnim slučajevima i da iste razmotri u opštem smislu postupanja Misije tokom godina.

Zakonska obeležavanja i ljudska prava

61. U svojim podnescima (vidi gore, paragraf 33 i 35), Šef Misije je predložio da je EULEX-ova JIRZ dala prioritet pregledu takozvanih „predmeta ratnih zločina“ nad „predmetima nestalih lica“. Komisija napominje da se predloženo razlikovanje ovde ne može smatrati materijalnim. Prvo, razlika je pravno veštačka: slučajevi prisilnog nestanka ili nestale osobe mogu predstavljati ratni zločin i procesuirani su u okviru različitih kategorija ratnih zločina, barem još od Drugog svetskog rata. Videti *Vesko Kandić protiv EULEX-a*, 2016-24, Odluka o prihvatljivosti i Odluka i nalazi, 11. decembar 2020. god., par. 86-92. Komisija s tim u vezi napominje da se jedinica za „ratne zločine“ u Misiji bavila takvim slučajevima, čime je jasno stavila do znanja da, čak i sa institucionalne tačke gledišta, nije bilo sukoba između slučajeva nestalih osoba i slučajeva ratnih zločina.
62. Drugo, sa stanovišta zakona o ljudskim pravima, razlikovanje je besmisleno. Obaveza istrage koja nastaje u takvom slučaju iz članova 2 (proceduralni deo) i 3 Evropske konvencije o ljudskim pravima indiferentna je u pogledu na pravnu karakterizaciju akta prema lokalnim zakonima. Drugim rečima, sa tačke gledišta njihovih obaveza prema ljudskim pravima, Misija nije bila manje obavezna da istraži takav slučaj ako ga je smatrala „slučajem ratnih zločina“ ili „slučajem nestale osobe“. Videti, na primer, Međunarodnu konvenciju o prisilnom nestanku osoba (1994); Generalna skupština UN, Deklaracija o zaštiti svih osoba od prisilnog nestanka, UN Dok. A/RES/47/133, 18. decembra 1992. god. (u daljem tekstu Deklaracija o prisilnom nestanku iz 1992.), čl. 1 (1); Ekonomski i socijalni Savet UN-a, Izveštaj Radne grupe za prisilna ili nehotična nestajanja, UN Dok. E/CN. 4/1996/38, 1. januara 1996. god.; Komitet UN-a za ljudska prava, Opšti komentar CCPR-a br. 6: Član 6 (Pravo na život), 30. aprila 1982. (u daljem tekstu Opšti komentar br. 6), s. 4; Generalna skupština UN, Nestala lica, UN Dok. A/RES/33/173, 20. decembra 1978. god. (u daljem tekstu UN Dok. A/RES/33/173); Generalna skupština UN, Pitanje prisilnih ili nehotičnih nestanaka, UN Dok. A/49/610/Add.2, 23. decembra 1994. god.
63. Komisija napominje da su nalazi slični gore navedenim već doneti u brojnim ranijim slučajevima pred komisijom. Ipak, Misija je nastavila da sugeriše da bi pravna karakterizacija ovog slučaja opravdala njeno neispunjavanje obaveza prema ljudskim pravima. Kao što je jasno iz ranijih slučajeva, to nije tačno.

Davanje prioriteta i dostupnost dokaza

64. U svojim podnescima povodom prihvatljivosti ove žalbe (vidi, gore, par. 35), Misija je izjavila:

„izgleda da EULEX nije istražio ovaj nestanak zbog nedostatka očiglednih istražnih tragova i zbog potrebe za prioritizacijom predmeta u kojima su dokazi bili sadržajni.“

65. Ovi podnesci nisu ubeđujući iz sledećih razloga. Suprotno nagoveštaju da je postojao „nedostatak očiglednih istražnih tragova“, takvih je tragova zapravo bilo nekoliko. Misija je raspolagala informacijama koje se odnose na vlasnika kuće u kojoj se, kako se tvrdilo, nestali nalazio. Drugi ljudi koji su u to vreme bili prisutni sa nestalima mogli su se lako identifikovati; postojao je i podatak zapisnika podnosioca žalbe; i OSCE-ov spis koji se odnosio na ovaj slučaj. Komisija ne sugeriše da bi ove informacije bile dovoljne za pokretanje postupka pred sudom. Dovoljno je bilo, međutim, započeti istragu i proveriti da

li bilo koja od njih može poslužiti kao vodeća za dodatne informacije. Iz podataka je očigledno da takvi napori nisu učinjeni.

66. Misija ne može da koristi sopstveni neuspeh u istrazi da bi opravdala odsustvo informacija. Informacije proizlaze iz istrage, a ne obrnuto. Stoga je bila odgovornost Misije da pokuša da pribavi takve informacije. Iako su njene obaveze u tom pogledu bile jedno od sredstava koje nisu dale rezultat, iz evidencije je jasno da nije ni pokušala da traži i pribavi informacije osim onoga što je nasledila od UNMIK-a.
67. U vezi sa navodnom „potrebom davanja prioriteta slučajevima za koje su dokazi bili značajniji“ (vidi gore, par. 33-35), Komisija bi napomenula sledeće. Obaveze Misije prema ljudskim pravima nisu kvalifikovane na takav način. Obaveze koje proizlaze iz članova 2. i 3. Konvencije da se istraže ovakvi slučajevi moraju se ispuniti bez obzira na kvalitet dokaza. Dalje, kao što je gore rečeno, postojali su dokazi na osnovu kojih je mogla da se započne istraga. Apsurdno bi bilo kad bi se organ vlasti mogao osloboditi svojih istražnih obaveza zbog nedostatka informacija pre nego što je uopšte počeo da vrši istragu. Dobijanje informacija je suština istrage. Ako se posle efikasnog i razumnog napora da se izvrši istraga srazmerna važnosti ugroženih prava ne mogu dobiti nikakve ili se pak dobiju nedovoljne informacije, vlasti ne mogu biti odgovorne za pronalaženje dodatnih. To, međutim, ovde nije slučaj. Misija nije ni pokušala ni započela istragu. Stoga ne može koristiti odsustvo (adekvatnih ili dovoljnih) informacija kao osnovu za neuspeh u pokretanju istrage.
68. Komisija takođe napominje u ovom kontekstu da je Misija u vezi sa nekoliko slučajeva prisilnog nestanka izjavila da su je okolnosti primorale da dâ prioritet određenim kategorijama slučajeva i da se ne može očekivati da će istražiti sve takve slučajeve. Kao rezultat, i da bi se ocenila osnovanost ovih tvrdnji, u kontekstu *Miomira Krivokapića protiv EULEX-a*, slučaj br. 2016-13, Odluka i nalazi, 12. februara 2020. godine, Komisija je zatražila od Misije da pruži informacije u vezi sa brojem slučajeva „prisilnog nestanka“ koje je Misija istraživala i/ili procesuirala tokom svog postojanja. Pošto nije uspela da odgovori na zahtev Komisije za te informacije, Komisija je ponovo podsetila na svoj zahtev da te informacije dobije. Vidi *Miomir Krivokapić protiv EULEX-a*, slučaj br. 2016-13, Odluka o sprovođenju preporuka Komisije, 12. februar 2021. godine. U vreme donošenja ove odluke, tražene informacije još uvek nisu primljene. S tim u vezi, Komisija napominje da joj nisu dostavljeni dokazi da je Misija slučajeve „prisilnog nestanka“ tretirala kao prioritet ili da su slučajevi koji se nalaze pred Komisijom neobični slučajevi koji su izmakli pažnji Misije. Umesto toga, čini se da oni odražavaju propust Misije da takve slučajeve tretira kao prioritete i da uloži dovoljno vremena i resursa u pokušaju da ih reši.
69. Komisija takođe napominje da je u drugim slučajevima Misija navela da je dala prioritet i usredsredila se na slučajeve koje je UNMIK klasifikovao kao „otvorene“ (nad onima koje je UNMIK okarakterisao kao „zatvorene“). Videti, na primer, *L.O. protiv EULEX-a*, 2014-32, Odluka i nalazi, 11. novembar 2015, para. 65; *Milorad Trifunović protiv EULEX-a*, 2016-09, 11. decembra 2019, para. 96; *Dragiša Kostić protiv EULEX-a*, 2016-10, 13. februara 2020, par. 88; *U.F. protiv EULEX-a*, 2016-12, 12. februara 2020, par. 111; *Miomir Krivaković protiv EULEX-a*, 2016-13, 12. februara 2020, par. 108; *Milan Ađančić protiv EULEKS-a*, 2016-14, 11. decembra 2019, par. 96; *Milijana Avramović protiv EULEX-a*, 2016-17, 4. juna 2020, par. 54; *S.H. protiv EULEX-a*, 2016-28, 11. septembra 2019, par. 83; *Zufe Miladinović protiv EULEX-a*, 2017-02, 19. jun 2019, par. 99; *K.J. protiv EULEX-a*, 2016-23, Odluka i nalazi, 11. decembar 2020, par. 40-41.
70. Ovaj slučaj je okarakterisan kao „otvoren“ kada je prosleđen Misiji. Zašto u tom svetlu nije dat prioritet za koji je Misija tvrdila da je dala onima u drugim slučajevima, nije jasno. Umesto toga, u ovom slučaju, Misija se fokusira na navodnu razliku između slučajeva

„nestale osobe“ i „ratnih zločina“, klasifikacije koja nema uticaja na njene obaveze u pogledu ljudskih prava. Vidi gore, par. 33-34, 61-63.

71. Kao što je spomenuto gore (par. 41), Misija je takođe navela sledeće:

„tužiocima EULEX-a smatrali su da se treba usredsrediti na navodna krivična dela počinjena tokom oružanog sukoba, a posle-konfliktne slučajeve prepustiti osnovnim tužilaštvima.“

72. Takvo objašnjenje ne daje opravdanje za propust Misije da istraži ovaj slučaj i da redovno obaveštava rođake nestalih. Prvo, nijedno takvo ograničenje nije ograničilo mandat Misije u odnosu na slučajeve za koje je bila odgovorna. Niti su njene obaveze prema ljudskim pravima bile ograničene na takav način. U tom smislu, u meri u kojoj su tužiocima doneli takvu odluku, postupili su a) bez odgovarajućeg pravnog osnova i b) u suprotnosti sa obavezama Misije u oblasti ljudskih prava. Dalje, iz prakse Misije je očigledno da su oni u stvari u nekim slučajevima ispitivali post-konfliktne incidente.

Obaveštavanje rodbine nestale osobe

73. Misija nije iznela ubedljivo objašnjenje za to što nije obavestila rođake nestalih u ovom slučaju o svojim radnjama ili odluci da ne istraži ovaj slučaj.

74. U tom kontekstu, navodno neadekvatan kvalitet ili nedovoljnost informacija nisu imali uticaja na obavezu Misije da obavesti rodbinu. Sa ili bez takvih informacija, bilo je potrebno da rodbinu nestalih obaveste o njihovim postupcima i naporima. To nisu uradili i nisu pružili ubedljive razloge za taj neuspeh.

75. Na osnovu gore navedenog, Komisija nalazi da Misija nije uspela da ispuni svoje obaveze shodno člana 2. (proceduralnog dela) i člana 3. Konvencije da blisku rodbinu g. Daničića adekvatno informiše o toku postupaka preduzetih kako bi se istražio njegov nestanak.

Nema delegiranja obaveza prema ljudskim pravima trećim stranama

76. Misija takođe sugeriše da je verovala UNMIK-ovoj pravnoj karakterizaciji slučajeva i postupala na osnovu iste.

77. Komisija to ne može prihvatiti kao opravdanje za propust Misije da deluje. Prvo, kao što je Misija više puta podvlačila, znala je da su UNMIK-ovi podaci nepouzdana. Ovo je trebalo da izazove zabrinutost zbog kvaliteta njihovog rada i marljivosti koja se pripisuje njihovim istraživačkim odgovornostima. Čak i ako nije, odgovornosti Misije prema ljudskim pravima jeste sama po sebi. Ona nije mogla biti delegirani trećim stranama, uključujući UNMIK. Neaktivnost druge međunarodne organizacije koja se bavila slučajem (ili nije uspela da se bavi slučajem) pre nego što se EULEX uključio ne umanjuje odgovornost Misije kada je reč o proceni ispunjenja obaveza Misije prema ljudskim pravima. Stoga je bila odgovornost Misije da pregleda te podatke (kao što je to učinila) kako bi stvorila svoje mišljenje o toku postupka koji će se preduzeti u vezi sa svakim pojedinačnim slučajem. Stoga, UNMIK-ova klasifikacija slučajeva kao otvoreni/zatvoreni ili nestale osobe/ratni zločin nije imala pravnog uticaja na sopstvene odgovornosti Misije.

Nastavak izvršnog mandata

78. Misija je ponovila tvrdnju koju je već iznosila u ranijim slučajevima, da je spremna da pomogne ukoliko nove informacije u vezi sa rođakom podnosioca žalbe postanu dostupne.

79. Komisija je ranije izrazila svoju obazrivost u pogledu takvih podnesaka, posebno jer bi podnosiocu žalbe mogla stvoriti utisak da je Misija još uvek uključena u istragu ovog slučaja, a da ona to nije. Takva izjava je štaviše u suprotnosti sa pristupom Misije, dok insistira da u tim slučajevima ne može ništa preduzeti zbog nedostatka izvršnog mandata i poštovanja nezavisnosti kosovskih vlasti. Dalje, kao što je već napomenuto, Misija zna da bez istrage takve informacije verovatno neće biti dostupne. Stoga je neophodno da Misija doda suštinu svojim rečima. Pogledajte *Q.J. protiv EULEX-a*, 2016-23, Odluka i nalazi, 11. decembar 2020. god., par. 60-64.
80. Komisija još uvek čeka odgovor na svoj poziv da Šef Misije razmotri usvajanje pune i efikasne strategije za misiju da konačno pitanje nestalih postavi kao prioritet iste.
81. Dok se to ne dogodi, Komisija poziva Misiju da se uzdrži od ponavljanja svoje „spremnosti da pomogne“, što je Komisija već zabeležila i koja ne pruža nikakav oblik pravnog leka podnosiocu žalbe, već može stvoriti lažna očekivanja u situaciji patnje koja traje zbog nerešenog nestanka bliskog srodnika.

Zaključci i nalazi

82. Na osnovu gore navedenog, Komisija nalazi da je Misija povredila prava podnosioca žalbe prema članu 2. (proceduralni deo) i 3. Konvencije tako što nije sprovela istragu povodom nestanka žaliočevog rođaka i tako što nije pružila žalioocu kao i drugim bliskim rođacima informacije u vezi sa ovim slučajem. Uzimajući u obzir ozbiljnost prava o kojima se ovde radi, težinu neuspeha Misije i trajanje datog vremena, kršenje se mora smatrati posebno ozbiljnim i da se i dalje dešava.
83. Stoga je Šef Misije pozvan da preduzme korake i mere koje su srazmerne ovoj činjenici.
84. Na osnovu tih nalaza, Komisija smatra bespotrebno da pruži naknadne zaključke povodom članova 8 i 13 Konvencije. Osim toga, veoma je očigledno da je postupanje Misije imalo negativan uticaj na prava podnosioca žalbe koja su zaštićena spomenutim odredbama. U svojoj proceni koje mere ili korake treba preduzeti da bi se ispravili prekršaji zabeleženi u ovoj odluci, šef misije je pozvan da uzme u obzir ovu činjenicu.
85. U tom pogledu, Komisija poziva Misiju da pažljivo razmotri neophodnost i efikasnost ponavljanja istih argumenata i tačaka, koji su već obrađivani u ranijim slučajevima. Komisija poziva Misiju da svoje buduće argumente utemelji analizom aktivnosti Misije posmatrane iz perspektive njenih obaveza vezanih za ljudska prava.
86. Komisija bi takođe pozvala Šefa Misije da uzme u obzir potrebu da Misija izvrši transparentan i efikasan pregled svojih aktivnosti i nasleđa - posebno sa stanovišta obaveza u vezi sa ljudskim pravima - kako bi se naučile lekcije iz iskustva Misije za buduće takve poduhvate.

IZ TIH RAZLOGA, KOMISIJA JEDNOGLASNO

NALAZI da je žalba prihvatljiva shodno članova 2 (proceduralni deo), 3, 8 i 13 Evropske Konvencije o ljudskim pravima;

NALAZI da je Misija prekršila prava podnosioca žalbe zaštićena članovima 2 (proceduralni deo), i 3 Konvencije;

DALJE NALAZI da su kršenja ozbiljna i i dalje traju te stoga zahtevaju usvajanje popravnih mera koje su srazmerne njima;

POZIVA Šefa Misije da usvoji popravne mere srazmerne ozbiljnosti uključenih kršenja;

NALAZI da ne treba da pruži zaključke o osnovanosti u pogledu članova 8 i 13 Konvencije;

POZIVA ŠEFA MISIJE, konkretno, da razmotri tumačenje koje je trenutno dato prirodi i obimu obaveza Misije u polju ljudskih prava i da uzme u obzir sledeće:

1. Komisija poziva Šefa Misije da uzme u obzir formalno priznanje kršenja prava podnosioca žalbe od strane Misije i da ponudi adekvatno olakšanje za isto.
2. Komisija poziva Misiju da nastavi da traži i otkrije ured tužilaštva odgovoran za sprovođenje istrage nad ovim slučajem.
3. Komisija dalje poziva Misiju da se raspita kod nadležnog tužioca da li se nad ovim pitanjem vrši istraga i, ukoliko ne, zašto je to tako.
4. Komisija poziva Misiju da razmotri koje konkretne i značajne korake treba preduzeti da se doprinese napredovanju istrage slučajeva prisilnog nestanka/nestalih osoba. Komisija je spremna da nastavi da saraduje sa Šefom Misije u pokušaju da pronade rešenja u tu svrhu. Komisija želi, međutim, da napomene da su dosadašnji koraci koje je Misija preduzela neadekvatni sa stanovišta njenih obaveza u pogledu ljudskih prava i nisu u stanju da smisleno doprinesu rešavanju tih slučajeva. Krajnje je vreme da Misija učini više.
5. Komisija poziva Šefa Misije da pažljivo razmotri koji pravni lekovi su i dalje dostupni Misiji u slučaju kao što je ovaj kada je utvrđeno da je Misija prekršila prava rođaka nestale osobe i da obavesti Komisiju o svojim zaključcima.
6. Komisija poziva Misiju da ovu Odluku dostavi
 - i. Relevantnom osoblju unutar Misije;
 - ii. Relevantnim zvaničnicima Evropske Unije koji imaju odgovornosti prema Kosovu, regionu Balkana ili pitanjima ljudskih prava.

POZIVA Misiju da izvesti Komisiju o gore navedenim preporukama u što skorije vreme a najkasnije do 30. novembra 2021. godine.

U ime Komisije,

Guénaél METTRAUX
Predsedavajući član

Anna BEDNAREK
Član

Anna AUTIO
Član